

Vezető tisztségviselő felelősségi rendszere

A vezető tisztségviselő felelőssége kétirányú:

- felelősséggel tartozik a társaság felé és
- felelősséggel tartozhat a társaság hitelezői felé.

Ehhez képest kétféle felelősségi szabály vonatkozik rá, a társasággal szemben a szerződésszegéssel okozott károk szabálya szerint felel, míg a társaság hitelezői felé deliktuális alapon felel.

A Ptk. a jogi személy általános szabályai között a **3:24. § (1)** bekezdésében az alábbiak szerint szabályoz: *a vezető tisztségviselő az ügyvezetési tevékenysége során a jogi személynek okozott károkért a szerződésszegéssel okozott kárért való felelősség szabályai szerint felel a jogi személlyel szemben.*

Ptk. 3: 24. § (2) bekezdés szerint, a vezető tisztségviselő által e jogkörében eljárva harmadik személynek okozott károkért a jogi személy felel. A vezető tisztségviselő a jogi személlyel egyetemlegesen felel, ha a kárt szándékosan okozta.

Hitelezőkkel szembeni deliktuális felelősség

Ptk. 3:118. § tartalmazza az ennek megfelelő, részben hasonló szabályt: Ha a gazdasági társaság jogutód nélkül megszűnik, a hitelezők kielégítetlen követelésük erejéig kártérítési igényt érvényesíthetnek a társaság vezető tisztségviselőivel szemben a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség szabályai szerint, ha a vezető tisztségviselő a társaság fizetéseképtelenségével fenyegető helyzet beállta után a hitelezői érdekeket nem vette figyelembe. Ez a rendelkezés végelszámolással történő megszűnés esetén nem alkalmazható.

Cstv. 33/A. § (jogalap: Ptk. 3:118. §)

A felelősségi szabály lényege és célja

A vezető tisztségviselő által folytatott csalárd, hitelezői érdeket sértő gazdálkodás elleni magánjogi fellépés eszköze az ún. wrongful trading felelősségi szabály, mely először a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvényben (Gt.) jelent meg, fundamentumát képezve aztán a Cstv.-be beépített részletszabályoknak. A felelősségi rendelkezési célja, hogy a társaság ügyvezetését a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzetben visszatartsa a hitelezői érdekeket sértő magatartásoktól.

1) Megállapítási kereset:

A Cstv. hatályos 33/A. § (1) bekezdése szerint:

- a felszámolási eljárás alatt,
- a hitelező vagy - az adós nevében - a felszámoló,
- kérheti keresettel,
- a felszámolás során eljáró bíróságtól
- annak megállapítását (emiatt nevezik ezt ún. *megállapítási keresetnek*), hogy
- az adós vezető tisztségviselői, ideértve azokat is, akik a felszámolás kezdő időpontját megelőző három évben vezetők voltak,
- *a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztét követően,*
- ügyvezetési feladataikat nem a hitelezők érdekeinek figyelembevételével látták el, és emiatt
- az adós vagyona csökkent, vagy
- a hitelezők követeléseinek teljes mértékben történő kielégítését megghiúsították vagy
- elmulasztották a környezeti terhek rendezését.

- hitelező: a felszámolás alatt 40 napon belül bejelentkezett és nyilvántartásba vett hitelezők és azok, akik 40 napon túl, de 180 napon belül jelentkeztek be. Hitelezőnek minősül az is, aki vitatott hitelezői igényel rendelkezik, mindaddig amíg vitatott hitelezői minősége fennáll. Ha a bíróság jogerős döntésével megállapítja, hogy követelése alaptalan, elveszíti hitelezői minőségét, ilyen esetben az érintett vagy eláll a keresetétől, vagy a bíróság érdemben utasítja el a keresetet.

- *a fizetésképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezte és annak időpontja*

A vezető tisztségviselő felelősségét az alapozza meg, hogy a fizetésképtelenséggel fenyegető helyzet *bekövetkezte után* nem a hitelezői érdekek elsődlegessége alapján járt el, és ezzel okozati összefüggésben a gazdasági társaság vagyona csökkent.

A fizetésképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezte *az az időpont*, amelytől kezdve az adós vezetői előre látták vagy ésszerűen előre láthatták, hogy az adós nem lesz képes esedékességkor kielégíteni a vele szemben fennálló követeléseket. Objektív feltétel tehát az, hogy az adós tartozásait likvid vagyon hiányában nem képes kifizetni, szubjektív feltétel, hogy erről a vezető tisztségviselő tudomást szerzett, vagy gondos eljárás esetén tudomást kellett volna szereznie.

- a hitelezői követelések kielégítésének teljes mértékű megghiúsítása:

az aktív vagyon ugyan nem csökken (nem került ki belőle vagyontárgy: ingatlan, ingóság, jog, pénz illetve pénzkövetelés), időközben azonban újabb tartozások keletkeztek, amelyek a hitelezők kielégítését a kritikus időponthoz képest. Ha az aktív vagyon nem növekszik, de a tartozások igen, az aktív vagyon összességében kisebb arányú kielégítésre lesz elegendő, mivel azok jogosultjai is hitelezővé válnak. A teljes kielégítés megghiúsulása alatt azt kell érteni, hogy a vezető tisztségviselő jogsértő magatartása nélkül a kielégítési lehetőség (mérték) összehitelezői szempontból kedvezőbb lett volna.

- a törvény vezető tisztségviselőnek minősíti azt a személyt is, aki jogi értelemben ugyan nem vezető tisztségviselő, de ténylegesen meghatározta a gazdasági társaság vezetését (uralkodó, vagy egyedüli tag).

Hitelezői érdekek sérelmének védelme

- a vezető a felszámolás kezdő időpontját megelőzően nem tett eleget az adós éves beszámolója letétbe helyezési és közzétételi kötelezettségének,
- a felszámolás kezdő időpontját követően nem teljesíti beszámolóképzési kötelezettségét,
- nem teljesíti irat- és vagyonátadási, továbbá tájékoztatási kötelezettségét felszámoló felé.

Mentesülés

Mentesül a vezető, ha bizonyítja, hogy a fizetésképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztét követően az adott helyzetben az ilyen tisztséget betöltő személytől elvárható valamennyi intézkedést megtette a hitelezői veszteségek elkerülése, csökkentése érdekében

2/A) Marasztalási kereset a felszámolás alatt

- indítható a felszámolási eljárás alatt is,
- feltétele: a bíróság által jóváhagyott közbenső mérleg és részleges vagyonfelosztási javaslat alapján
- a hitelezők igényeinek kielégítéséhez nem elegendő az adós vagyona,

- bármely hitelező vagy az adós nevében a felszámoló kérheti a bíróságtól, hogy a ki nem elégített követelés megfizetésére kötelezze az adós volt vezetőjét.

2/B) Marasztalási kereset a felszámolást követően

- a felszámolási eljárás jogerős lezárásáról hozott határozat Céggazdasági Értéktárban való közzétételét követő 60 napos jogvesztő határidőn belül

- ki nem elégített követelése erejéig

- bármely hitelező keresettel kérheti a bíróságtól, hogy a jogerősen megállapított felelősség alapján kötelezze az adós volt vezetőjét követelésének kielégítésére,

- ha több hitelező terjeszt elő keresetet, a bíróság a pereket egyesíti, és a hitelezői követelések arányos kielégítéséről rendelkezik.

Ha a megállapítási kereset még nem zárult le, a 60 napos jogvesztő határidő kezdő napja a jogerős bírósági döntés céggazdasági Értéktárban való közzétételét követő nap.

A marasztalási per a hitelező követelésének kielégítéséről szól. A pert indító hitelező ekkor nem a felszámolás során meg nem térült követelése teljes egészében történő megfizetését követelheti. A vezető tisztségviselő által okozott vagyonsökkenés hitelezőknek történő juttatásáról van szó, tehát a vezető tisztségviselő maximum ennek az összegnek a megfizetésére kötelezhető. Ugyanakkor, ha a megállapított vagyonsökkenés összege nagyobb, mint az érvényesített, meg nem térült hitelezői követelések, a vezető tisztségviselő maximum a hitelezői követeléseknek megfelelő összeg fizetésére kötelezhető.

Ctv. 118/B. §

A jogalkotó két megszűnési eljárás keretében teszi lehetővé a hitelező számára, hogy a vezető tisztségviselő csalárd gazdálkodására hivatkozással közvetlenül igényt érvényesítsen azzal szemben: a már tárgyalta Cstv. által szabályozott felszámolási eljárásban és a Ctv. által szabályozott kényszertörési eljárásban.

A vezető tisztségviselő felelősségére vonatkozó hatályos rendelkezéseket a Ctv. 118/B. és 118/C. §§ tartalmazzák. A 118/B. § (1) bekezdése alapján, *ha a cégbíróság a céget kényszertörési eljárásban törölte a cégjegyzékből, a cég vezető tisztségviselője - ideértve a kényszertörési eljárás előtt a cégjegyzékből törölt vezető tisztségviselőt is - az okozott hátrány erejéig felel a kielégítetlenül maradt hitelezői követelésekért, ha a fizetésképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezését követően ügyvezetési feladatait nem a hitelezői érdekek figyelembe vételével látta el, és ezáltal a cég vagyona csökkent, illetve a hitelezők követeléseinek kielégítése megghiúsult.*

A felelősség alapját megfogalmazó bekezdés több szempontból hasonló a Cstv.-beli „párjához”. E speciális kártérítési per alperese a kényszertörési eljárásban törölt cég vezető tisztségviselője, ideértve a kényszertörési eljárás előtt a cégjegyzékből törölt vezető tisztségviselőt is. Hasonlóan a Cstv. szabályozási rendszeréhez a Ctv. alapján is vezető tisztségviselőnek kell tekinteni azt a személyt, aki a cég döntéseinek meghozatala tekintetében ténylegesen meghatározó befolyást gyakorol (árnyékigazgató). Speciális viszont, hogy a Ctv. e körben említi a cég által megválasztott végelszámolót, tehát az ő felelősségre vonása is lehetséges.

A vezető tisztségviselő csalárd gazdálkodásának eredményei között a Ctv. a vagyonsökkenést, illetve a hitelezői követelések kielégítésének megghiúsulását említi, a környezeti terhek rendezésének elmulasztását viszont nem.

Azonosság a fizetésképtelenséggel fenyegető helyzet fogalmát szintén hasonlóan ragadják meg, a likviditás hiánya felől közelítenek.

A Ctv. 118/B. § (4) alapján a vezető tisztségviselő a fizetésképtelenséggel fenyegető helyzete előidézése alól is kimentheti magát, ha az nem az ügyvezetői jogviszonya alatt, vagy magatartása miatt következett be.

A felelősségre vonás eljárási oldala rejt még magában különbségeket: a Ctv. alapján a hitelezőnek a cég törlését elrendelő jogerős határozat Céglépcsőben való közzétételét követő 90 napon belül van lehetősége keresetét előterjeszteni és a per „egylépcsős”: bár a gyakorlat nem mindig ismeri fel, megállapítási és marasztalási is egyben.